z bělošedého křemence bečovského typu, jehož původ je možno hledat v okolí Písečného vrchu v severozápadních Čechách (230 km od lokality). Datování artefaktu je ovšem nejisté. Bylo by lákavé jej spojit se středopaleolitickým micoquienem, který na „Horkách" dominuje, protože by šlo o nejvzdálenější import suroviny v našem středním paleolitu. Na místě se však vyskytují i prvky aurignacienu a zřejmě i magdalénienu (Oliva 1987; 2014).

Literatura

Oliva, M. 1987: Vyvinutý micoquien z návrší Horky u Bořitova – první výsledky. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXXII, 21–44.

Oliva, M. 2014: Starší doba kamenná – paleolit. In: Z. Jarůšková, A. Štrof (eds.): *Pravěk Boskovicka*. Vlastivěda Boskovicka 3. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 15–49.

Summary

Bořitov (Blansko District). A large flake made of the Bečov quartzite (north-western Bohemia, 230 km to the outcrop) was found (Fig. 2) at the Bořitov V site (elevation point 404 m). The occupation of the site dates to the Middle Paleolithic although elements of the Aurignacian and Magdalenian are also present.

Martin Oliva

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Líšeň; ul. Houbařská č. p. 83.

Pleistocén. Osteologický materiál. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2134000N, 16.6916000E

V rámci akce Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., byla ve výkopu pro kanalizaci, která bude probíhat pod budoucí komunikací k plánovaným rodinným domům, nalezena lebka stepního zubra (*Bison priscus*). Lebka ležela spodinou lebeční vzhůru, zhruba ve 2 m pod aktuálním povrchem terénu. Pravý násadec na roh (*processus cornualis*) byl odbagrován, levý zůstal zachován. Lebka je téměř kompletní, spodní čelist (*mandibula*) ale nebyla nalezena. Patřila dospělému jedinci, pravděpodobně samci. Nález ležel v rozvlečených interglaciálních sedimentech, které obsahovaly polohy štěrku (pravděpodobně se jedná o rozplavování vyšších štěrkových teras ve vlhčím období pleistocénu). Nálezy bizona jsou poměrně vzácné a spíše je známe z jeskyní, kam se dostaly jako kořist šelem či člověka (Musil 2015; Roblíčková et al. 2020). Zde se pravděpodobně jednalo o ojedinělý uhynulý kus, který byl díky svahovým pohybům přemístěn do místa svého nálezu. Charakter usazenin naznačuje, že se pravděpodobně jedná o sedimenty z teplého období, možná posledního interglaciálu. Výzkum lebky nadále pokračuje v laboratoři Ústavu fyziologie Lékařské fakulty MU v Brně.

Literatura

Musil, R. 2015: *Morava v době ledové. Prostředí posledního glaciálu a metody jeho poznávání*. Brno. Masarykova univerzita Brno.

Roblíčková, M., Mrázek, J., Plichta, A. 2020: Jeskyně Feryho tajná a její fauna (Moravský kras, Česká republika). *Acta Musei Moraviae, Scientiae geolicae* CV(2), 250–275.

Summary

Brno (Líšeň cadastral area, Brno-City District). The skull of a steppe bison was discovered in the trench of a sewer system. The find was at a depth of 2 m in the interglacial sediments.

Miriam Nývltová Fišáková, Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Líšeň II, „Lepinky"; Líšeň IIa, „Za Panskou zahradou"; Líšeň I, „Čtvrtě"; Líšeň III, „Kostelíček".

Starší fáze mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1965928N, 16.7044531E; 49.2097217N, 16.7055003E

V roce 2020 pokračovaly sběry Petra Šmacha na lokalitách u Líšně. Nejbohatší sběry uskutečnil na centrální lokalitě I – „Čtvrtě", kde našel levalloiský hrot, resp. hrotitou podhřebenovou čepel, na jejímž pravém boku jsou stopy hřebenovité úpravy vodicí čepele, odbité předtím (obr. 3: 1). Artefakt ilustruje jeden z možných postupů výroby levalloidních produktů v nejstarší fázi našeho mladého paleolitu, který má analogie na izraelské stanici Boker Tachtit (Škrdla 2003). Stovky dalších artefaktů poskytly lokality Brno-Líšeň II „Lepinky" a IIa – „Za Panskou zahradou". Zatímco ty prvé jen dokreslily levalloidní ráz industrie (obr. 3: 2–4), známý z předchozích sběrů (Oliva 1985), nálezy z lokality IIa (návrší okolo kóty 320,4) přinesly i prvé retušované nástroje: přelomené čepelové škrabadlo z jurského rohovce (obr. 3: 5), dvě vysoká škrabadla z jurských rohovců (obr. 3: 6, 7), drobné plošně retušované drásadlo z mírně přepáleného černého silicitu (obr. 3: 9), střed listovitého hrotu, patrně z rohovce typu Krumlovský les, variety II (obr. 3: 8) a retušovaný zlomek pazourku. Mezi 12 jádry jsou většinou zbytky a zlomky, největším kusem je ale počátkové jádro z jurského rohovce. Z osmi čepelí jsou jen dvě kvalitnější, mezi 80 úštěpy a menšími kusy odpadu se kromě rohovce ze Stránské skály objevují jiné jurské a křídové rohovce a vodicí čepel z pazourku. Výrazné levalloiské prvky se ve sběrech, které působí dojmem směsi různých industrií ze starší fáze mladého paleolitu, nevyskytují. Východně od značně roztahané lokality II se u lesa na velmi omezené ploše nachází boční koncentrace IIb (Oliva 1985), kde P. Šmacho vyzvedl sedm

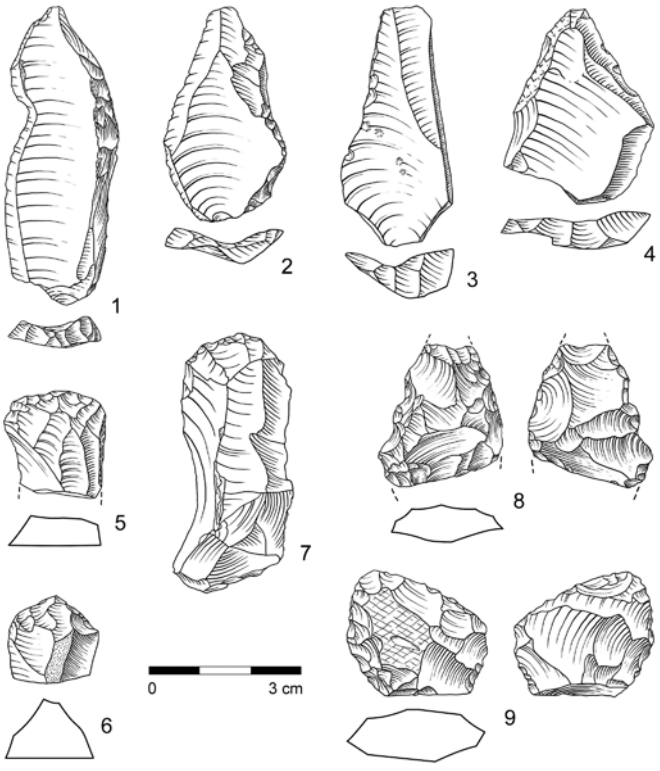

Obr. 3. Brno-Líšeň. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 3. *Brno-Líšeň. Selected finds. Drawing by T. Janků.*

zbytků a zlomků jader, 18 úštěpů a odpadu, a čepele z rohovce ze Stránské skály a jiného jurského rohovce. Pazourek a spongolit se v této drobné kolekci nevyskytl. Sběr na lokalitě III „Kostelíček" poskytl dvě pazourkové čepele, malé drásadlo z jemného přepáleného silicitu a odštěpovač, k tomu větší množství nepatinované industrie, vesměs z rohovců ze Stránské skály. Hodně nepatinovaných artefaktů je i na lokalitě IIa, z nichž lze zmínit šipku s křidélky se zabíhavou retuší na okrajích.

Literatura

Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů z okolí Brna-Líšně (okr. Brno-město, Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 19–21, obr. 12–13.

Škrdla, P. 2003: Comparison of Boker Tachtit and Stránská Skála MP/UP Transitional industries. *Journal of the Israel Prehistoric Society* 33, 33–69.

Summary

Brno (Líšeň cadastral area, Brno-City District), "Lepinky", Líšeň II; "Za Panskou zahradou", Líšeň IIa; "Čtvrtě", Líšeň I; "Kostelíček", Líšeň III. At the above-mentioned sites, P. Šmacho found further pieces of the EUP lithic industry. Líšeň I: e.g. Levalloisian pointed blade (Fig. 3: 1), Líšeň II: Levalloisian products (Fig. 3: 2, 3); IIa: some end scrapers, a side scraper and a leaf point (Fig. 3: 4–9).

Martin Oliva

Brno (k. ú. Stránice, okr. Brno-město)

Kraví hora.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1159690, -599851

Na západním úbočí Kraví hory mezi hvězdárnou a Náměstím míru se počátkem 60. let minulého století stahoval svah za účelem budování parku. J. Skutil (1965) odtud publikoval škrabadlo kombinované s rydlem, dvě čepelová jádra, čepele a úštěpky, vyrobené z bíle patinovaných silicitů a z radiolaritu. V téže době jsme tu se Z. Krchňákem získali dva zlomky pravidelných čepelí z jemného bíle patinovaného silicitu (obr. 4: 1, 2) a pazourkový úštěpek.

Mnohem početněji se tu vyskytovala nepatinovaná industrie a křesací kameny, pocházející z bývalých pracháren.

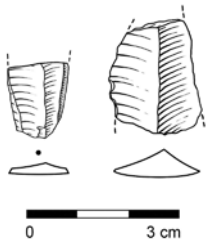

Obr. 4. Brno-Stránice. Zlomky čepelí. Kresba T. Janků.

Fig. 4. *Brno-Stránice. Blade fragments. Drawing by T. Janků.*

Literatura

Skutil, J. 1965: Nová paleolitická stanice a neolitické sídliště v Jiráskově čtvrti v Brně. *Brno v minulosti a dnes* VII, 163–168.

Summary

Brno (Stránice cadastral area, Brno-City District). Two fragments of patinated blades (Fig. 4) and a flint chip were found on the western slope of Brno – Kraví hora in the 1960s.

Martin Oliva

Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)

Brno-střed; ul. Vojtova, Grmelova, Havlenova, Sobotkova, parc. č. 507/1.

Mladý paleolit. Nález v druhotné poloze. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1826956N, 16.5964889E; 49.1820131N, 16.5966553E; 49.1822069N, 16.5986025E; 49.1828933N, 16.5984469E

V roce 2020 bylo ukončeno zpracování záchranného archeologického výzkumu realizovaného v letech 2017 až 2019 společností Archaia Brno z. ú. v souvislosti s výstavbou bytových domů na Vojtově ulici v Brně (k. ú. Štýřice; Grünseisen et al. 2020). V průběhu výzkumu byly mimo jiné odkryty sporadické doklady paleolitického osídlení (obecně k výzkumu viz oddíl Doba železná).

Na ploše S1 byly ve dvou polohách zachyceny jednotlivé zvířecí kosti, které se stratigraficky nacházely na rozhraní holocénní půdy a podložní spraše, která byla ovlivněna půdotvornými procesy v holocénu. Dokumentovány byly v nadmořské výšce 207,18, resp. 207,12 m, vzdálenost mezi oběma nálezy byla přibližně 46 metrů (obr. 5). V obou případech se vysoce pravděpodobně jednalo o kosti mamuta srstnatého, u většího zlomku šlo o část levé holenní kosti (obr. 6). Vyzvednutí a určení obou nálezů provedly pracovnice Moravského zemského muzea Zdeňka Nerudová a Martina Roblíčková.

Při skrývání svrchní části sprašového podloží se v obdobné stratigrafické úrovni podařilo najít i několik fragmentů kamenných štípaných artefaktů. Zatímco na západní ploše S1 byly nalezeny tři artefakty v původní poloze, na východní ploše S2, která byla v 2. polovině 19. století značně narušena novověkým hřbitovem, bylo dalších pět artefaktů vyzdviženo z hrobových zásypů (obr. 5). Artefakty byly vyrobeny z eratického silicitu, spongolitu a křemene. Na jejich povrchu byla přítomna patina.

Na základě stratigrafické situace identické s výzkumem na Vídeňské ulici se snad můžeme domnívat, že stáří získaných nálezů je přibližně 15–20 tisíc let (Nerudová 2016). V kontextu doposud známých paleolitických nálezů z nejbližšího okolí (např. ulice Vídeňská, Kamenná, Polní), můžeme na základě ojedinělého výskytu artefaktů uvažovat o zkoumané lokalitě jako o periferní části osídleného či spíše lidmi periodicky navštěvovaného prostoru.

Literatura

Grünseisen, J., Kolařík, V., Sedláčková, L. 2020: *Brno, Bytové domy Vojtova*. Rkp. nálezové zprávy č. j. 17/2017. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno z. ú.

Nerudová, Z. 2016: *Lovci posledních mamutů na Moravě*. Brno: Moravské zemské muzeum.

Summary

Brno (Štýřice cadastral area, Brno-City District). A salvage excavation was conducted in the area of Vojtova, Grmelova, Havlenova and Sobotkova streets (neighbouring the Paleolithic site at Vídeňská Street, cf. Nerudová 2016) during 2017–2019. The excavation documented sporadic traces of Paleolithic activities (Fig. 5) – isolated bones (Fig. 6; woolly mammoth) and a small collection of artefacts made from erratic flint, Cretaceous spongolite chert and quartz.

Jiří Grünseisen, Václav Kolařík, Lenka Sedláčková